

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XX. évfolyam, 103. szám

2017/3.

Örömmel

Hírlevelünkben most bőséges szakmai olvasnivaló akad. Persze mindig erre törekszünk, hiszen az újság a falu- és tanyagondnokokhoz és a szolgáltatást fenntartókhoz szól. Találkozáinkon ugyanez a helyzet: az elhangzó beszámolók, előadások mindenki épülését szolgálják.

Egyik riportunkat különösen az olvasó figyelmébe ajánljuk. Hosszabb időt töltöttünk el a domaszéki tanyagondnokokkal, bepillanthattunk áldozatos munkájukba. Hárman járkák a határt, bár ahogy mondják, szükség lenne még vagy két kollégára, annyi a tennivaló és annyi a gondoskodásra szoruló ember. A szegedi kistérség, illetve az önkormányzat teremti meg számukra a kívánt feltételeket, ebben sosem volt probléma. Nem szólnak bele, hogy mit, hogyan csináljanak, a kezdetektől fogva hagyták őket dolgozni. Az alapokat egy homokháti pályázattal teremtették meg, aztán az önkormányzat vette szárnyai alá a tanyasegítőket, akik később tanyagondnokokká váltak. Inspiráló légkörben sokkal könnyebb eredményeket felmutatni. Persze náluk sem egyformák a napok, de az ellátottak szeretete újabb és újabb erőt ad nekik. Tisztában vannak vele, az időseknek sok esetben ők jelentik az egyetlen kapcsolatot a külvilággal. Családtagnak számítanak, ami nagy kitüntetés számukra.

Tehát egyáltalán nem mindegy, milyen körülmények közt dolgoznak a falu- és tanyagondnokok. Ahol a fenntartó részéről támogatással, ösztönzéssel, elismeréssel találkoznak, ott biztosan örömmel látják el a feladataikat. Ellenkező esetben sokkal nehezebb lenne.

B. T.

Vörösmarty Mihály: Magyarország címere

*Szép vagy o hon, bérc, völgy változnak gazdag öledben,
Téridet országos négy folyam árja szegi;
Ám természettől mind ez lelketlen ajándék:
Naggyá csak fiaid szent akaratja tehet.*

A székesfehérvári Bory-vár

Fotó: Csörsz Zelenák Katalin

Csatári Bálint előadása az alsómocsoládi díjátadó ünnepségen

Az én kis bihari falum

Alsómocsoládon zajlott le 2017. március 3-án a Kemény Bertalan Falufejlesztési Díjak átadása, ahol Dr. Csatári Bálint geográfus, egyetemi oktató is szólt az egybegyűltekhez. Az alábbiakban előadásának szerkesztett változatát közöljük.

Örülök, hogy Az én falum címet kaptam az előadásomhoz. Mikor készültem, legelőször Gárdonyi Géza Az én falum című könyve jutott eszembe. Csodálatos novellák követik egymást ebben a szép kis kötetben, amelynek angol fordítása alapján az antwerpeni brit konzul 1922-ben külön azért látogatott Magyarországra, hogy megnézzék: milyen is valójában a magyar vidék? Végül azt nyilatkozta: „Ez a könyv több mint írás, ez a könyv a magyar nép keménylapokba szorított szíve, melyben az alföld derűje mosolyog és az ezer éves szenvedés fájdalma sír”.

Vajon közel száz év elteltével ma mit találna itt Gárdonyi és híres olvasója. Milyen is ma az én falum? Mert van nekem „másik”, immár konkrét falum is. Ez a falu Zsáka, a Bihar-i Sárret közepén. Nagyon örültem, amikor a Száz magyar falu kismonográfia sorozatnak az utolsó, ZS betűs kötetként napvilágot látott a rövid története. Szüleimmel 1951-ben, két éves koromban költöztem oda. Ott jártam iskolába, Édesapám a falu gyógyítói között szerepel, 52

évet élt és dolgozott ott, mint községi állatorvos. Sokat emlegetjük ma is ezt a falut 95 éves apámmal. A másik gyógyító az Öcsém, Gábor volt, aki gyógyszerészként működött ott korai haláláig, 1977-1988 között.

Miért is érdekes ez a falu számomra azon túl, hogy ott voltam boldog gyermek és ifjú. Azért, mert ugyan igaza van Enyedi György professzornak, hogy „átlagos falu” nincs, de falukutatóként mégis nagyon jól illusztrálja az én falum, hogy mi is történt a magyar faluval az elmúlt fél évszázad alatt. Mikor odaköltöztünk három és fél ezren lakták, ma 1700-an. Akkortájt a népesség körülbelül 20 százaléka román, 10 százaléka cigány, 70 százaléka magyar nemzetiségű volt. Görögkeletiek és reformátusok, szép parókiákkal, iskolákkal, kulturális szervezetekkel. Körülbelül 30 százaléknál szegény paraszt, 70 százalék tisztos birtokos gazda, plusz, kovács, cipész, hentes, fodrász, boltos, kocsmáros. Már az első kulákozáskor sokan elmenekültek. A szegények széthordták a Vay gróf tulajdonában lévő Rhédey-kastély összes gazdaságát és gazdaságát. (Egyébként hasonlóan vetettek véget a termelészövetkezettnek is 1990-ben, tehát valami mentálisbeli furcsaság tovább élhetett.) A második kollektivizálási hullámmal, az 1960-as években újabb jó anyagi és szellemi kondíciókkal bíró családok költöztek el, főleg a budapesti agglomerációba (Gyömrőre, Monorára, Vecsésre). Voltak az új helyen utcák, ahol a lakosok jó része bihari rokon családokból állt. 1970-ben már csaknem kétezerre csökkent a népességszám, s főleg a gyermekek száma esett vissza. Pedig, mint falusi körzetközpontban, azaz mint kiemelt alsófokú központban új iskola és párház is épült. Rendbe hozták a kastélyt, sőt a járási központban, Berettyóújfaluban pedig új ipari és

szolgáltató munkahelyek létesültek, ahova naponta ingázni lehetett. De az erózió nem állt meg. Így ez az egykor nagyon érdekes falu, az én falum, ahol a nagyon emlékezetes gyerekkoromat megéltem már alig ismerhető fel, sajnos. Nincs igazán eltartó képessége. Közösségének szellemi megtartó ereje is megkopott. Népessége előregedett, fásultnak tűnik.

Az én kis bihari falum élete, sorosa tehát – sok száz magyar társával együtt – nagyon nagyot változott bő fél évszázad alatt. Egyébként ebből csaknem negyven évet kutatóként magam is igyekeztem követni, vizsgálni, elemezni a történeteket. A vidéki változásoknak ebben a bonyolult folyamatában az okok és a következmények szorosan egymásba fonódnak. Ezekről szeretnék most röviden – egy-két általam fontosnak vélt tényt kiemelve – szólni.

Kezdjük e gondolatmenetünket két idézettel. Az első Vörösmartyé: „A múltat tiszteld a jelenben és tartsd meg a jövőnek”. Nem tudom, hogy kellően betartjuk-e ezt manapság. Furcsa érzés számomra – így hetven felé közeledve – hogy minden, ami a „mi múltunk” volt, ma semennyire nem érvényes. Sőt a szüleinkével is hasonló a helyzet. Ezt én képtelenségnek tartom. Lehet, hogy sokkal inkább Orwellnek van igaza? Aki szerint: „Aki a múltat hatalmában tartja, hatalmában tartja a jövőt. Aki hatalmában tartja a jelent, hatalmában tartja a múltat.”

Aktív éveim elején lépett életbe az elhíresült Országos Település-hálózat Fejlesztési Konceptió (OTK). Ez a dokumentum az 1970-es évek elején a falvainak több mint a felét „funkció nélküli, egyéb településnek” nyilvánította. Pedig nyilván volt mindegyiknek legalább lakó- és valaminő gazdasági funkciója is. Anynyira előttem van, mikor Jász-Nagykun-Szolnok megyében elkezdtek kutatni ezeknek a beavatkozásoknak a következményeit. Az úgynevezett „társközségekben” egy szál ember ült a szép községházán, s a társ-

közszécsítések után gyakorlatilag minden feladatot Ő maga, egyedül végzett el a saját faluja népe számára. Rendre körzetesítették az iskolákat, sőt a termelôszövetkezeteket is. Ekkor írta Enyedi György a Falvaink sorsa című munkájában, hogy a falu e módon generált visszafejlődése drámai változásokat fog hozni, melyek elsôsorban az elôregedéstôl és a periferizálódással hozhatók összefüggésbe.

Nem véletlen tehát, hogy az 1980-as évek elején már az jelent meg VI. ötéves tervtörvényben, amit Kemény Bertalan is oly sokat emlegetett: „Fokozni kell az arra alkalmas községek népességmegtartó képességét!” Persze ennek is igyekeztünk mögé nézni, s kiderült, hogy a fogalom csak több képesség együtteseként értelmezhetô. Vizsgáltuk ezt anno például Bács-Kiskun megyében. Kis könyv is megjelent róla. Az elsô ilyen leírt képesség a demográfiai megújuló képesség volt. Hiszen, ha a falun nincsenek gyerekek, fiatal családok, akkor nincs kit megtartani. Fontos elem volt második is, a gazdasági eltartó képesség. Sok ezer faluból sok százezren ingáztak akkor kisebb és nagyobb városok ipari telephelyeire. Közben a feleségek gyakran a tszben dolgoztak, sőt a nagyobb gyermek már akár helyi egyéni vállalkozó is lehetett. Különösen és tisztességesen növelte például ezt a falusi-vidéki eltartó képességét az úgynevezett nagyüzemekhez integrált háztáji, vagy a részes művelésbe vett földek

hozama. Ma már tudjuk: 1990 után mindhárom jövedelemforrás, szinte egyik napról a másikra megszűnt. Ez óriási baj forrása lett. Hiszen szinte arányosan esett vissza az úgynevezett ellátó képesség is, ami nyilván piaci alapon sokkal kevesebbet volt képes nyújtani egy-egy faluban. Tulajdonképpen egyetlen képesség maradt meg és értékelôdött fel: ez a helyi közösség ereje, képessége a megújulásra, az összefogásra, illetve a helyi vezetés minôsége. Ahogy Kemény Bertalan gyakran fanyarul viccelt vele: „az úgynevezett képességmegtartó népesség”.

Egyébként a rendszerváltoztatás elsô jelei falun – szerintem – már 1985-ben megmutakoztak, amikor az elôször tették lehetővé a kettôs jelölést, s aminek révén nagyon sok tehetséges agrármérnök, tanár, s más – helyben elismert – vezető került a falvak élére. Ők nagyon sokat tettek azért, hogy gyorsan és jól alakulhasson ki a fél évtized múlva az új önkormányzati rendszer. Sokan közülük két évtizeden át építették a helyi közösségeiket, próbálták megoldani a helyi problémákat. Sajnos most megint egészen más elvek alapján működik a helyi intézményrendszer. A centralizáció és a sok mindent eltorzító pályázati rendszer miatt – hozzátevé a régiók teljes megszűnését, s a megyék igen gyenge terület- és vidékfejlesztési hatásköreit – a falvak által nyújtott életlehetôségek és az élet minôsége is nagyon differenciálódott. Sok

ilyen, ehhez kapcsolódó példa lenne felsorolható. Tudjuk, hogy mindenütt csatornáztak már, de a vízfogyasztás olyan alacsony, hogy nem képesek működtetni rendesen a kis falusi víz-tisztítókat. Majd mikor ezt a kevésbé tisztított szennyvizet beleeresztik a külterületi csatornába, utána telefonálnak a vízügynek, hogy bűdös van. Nyilvánvaló, hogy nem kellett volna ilyen irgalmatlan méretű csatornaépítést folytatni a magyar vidéken. Sokkal egyszerűbb, környezetkímélô házi technológiák vannak már.

Ha a közelmúltunk következô évtizedére, az 1990-es évekre fordulunk gondolatban, akkor legalább két elemet kell kiemelni. Az egyik a községek földtulajdon viszonyainak a drasztikus megváltozása, átalakulása, ami napjainkban is tart még. Márton János neves agrárkutató mondta húsz éve: „Bálintkám! Ilyen még nem volt a magyar történelemben, hogy a falu szélén lakó Józsi bácsi nem biztos, hogy tudja, hogy kié a föld a kertje végében. Mert régen tudta, hogy vagy a nagybirtokosé, vagy az övé, vagy az utca másik végén a Pistáé. Most Kiskunhalason és Majsán vizsgálta egy tanítványom a mezôgazdasági támogatásokat, s kiderült azok jelentôs része Budapestre folyik be. Ne csodálkozzunk, ha az a bizonyos – fentebb említett – falusi gazdasági eltartó képesség úgy áll, ahogy áll. Hogy gyakorta a falunak még egy focipálya nagyságú közbirtokos területe sincs, hogy esetleg valamilyen formában kertművelési lehetôséget biztosítson a közmunkásoknak. Aki komolyan el szeretne mélyülni a témában, az olvassa el Kovách Imre agrárszociológus kollégám Földek és emberek című legújabb könyvét, amelyik feketén fehéren bebizonyítja, hogy a világon szinte sehol sincs ekkora földbirtok koncentráció. Ennek mértéke már nagyobb a mai Magyarországon, mint 1939-ben vagy a földosztások elôtt volt. Hogyan is éljenek a falvaink tovább, ha nincs mibôl? Mint Andrásfalvy professzor mondta tavaly e helyen: „Ha hajdan egy Tolna megyei gazdag faluban 300 család élt meg a község igazgatási határán belül fekvô termôföldbôl, s ma csak 5 (öt!!), akkor nincs igazán min csodálkoznunk.”

(Folytatás a 4. oldalon)

(Folytatás a 3. oldalról)

A másik kiemelésre kíváncsi do-
log, amiben Szaló Péterrel is szoro-
san együttműködtünk egykor: a mo-
dern regionális és kistérségi tervezé-
si – fejlesztési módszerek és elvek
hazai adaptációja, illetve ezekhez
kapcsolódva számos program – pél-
dául az Alföld-program – kidolgozá-
sa. Gyakran elfeledjük ma azt, hogy
ezek a sikeres európai megoldások
évtizedek alatt kifinomult fejlesztési
elvek alkalmazása révén voltak ered-
ményesek Európa boldogabb felén.
Ilyenek: a decentralizáció, a fenn-
tarthatóság, az ökológiai és ökonó-
miai elvek együttes érvényesülése,
a partnerség elve, a nyilvánosság
elvé, a társadalmi szolidaritás elve, a
források ésszerű koncentrációjának
elvé, a programozás elve, az integ-
rált tervezés fontossága.

Sajnos ma ezekről nálunk alig-alig
esik szó. Pedig 2010-ben, a soros
uniós elnökségünk alatt éppen Péter
és remek szakmai csapata készít-
tett el egy egészen kiváló minőségű
Agenda 2020-at, az egész Európai
Unió regionális és vidékpolitikája
számára. Az uniós államok többsé-
ge arrafelé is igyekezett, mi pedig
éppen ellenkezőleg. Én abszurdnak
tartom, hogy ma Magyarországon a
település- és területi tervezés nem
szól másról, mint az elnyerhető eu-
rópai pályázati források, programok
időnként okos, időnként ostoba cé-
lokat kitűző „eléréséről.” Azaz kizá-
rólag erről a pénzről. És sajnos nem
arról, hogy elképzel a helyi vagy tér-
ségi közösség a maga számára egy
15, 20, sőt 30 éves jövőt, és arra
mozdul, akár többféle forgatókönyv
szerint. Tudván, hogy az adott évi kis
pályázat ebből mit segít elérni, meg-
valósítani. Alig van ma hosszú távú
gondolkodás. Pedig közös jövőkép
nélkül nincs jövő. Akkor csak a múlt
van. Annak a megidézése, és a „ha-
talma”, mint az imént említettem az
idézetek segítségével.

A legújabb évtizedről nem lehet
még összesített tanulságokat monda-
ni, tehát óvatos leszek. Az egészen
biztos, hogy a vidéki ügyek Európá-
ban – elkerülhetetlen az idegen szó
használata – „újrastukturálódás”
(restructuring) előtt állnak. Ez azt je-
lenti, hogy a mezőgazdaság jelentő-
sége az egész vidék eltartó, fenntartó

képességét tekintve sajnos, minimá-
lisra csökken. Más vidéki világ lesz
a városokkal szorosan együtt élő
térségekben és más a periferián, az
érzékeny táji környezetű területeken.
Érdekes és szinte tökéletes példa volt
erre az imént hallott, Szanticskáról
szóló előadás. Sok ezer magyar falu
van hasonló helyzetben. Itt, Alsómoc-
soládon is kinéz az ember az ablakon,
s látja ezt a csodálatos tájat. Ezeknek a
vidéki területeknek meg fog nőni az értéke.
Sok-sok emberi innovációra, okos falu-
programra lesz majd szükség, hogy ne
százával kelljen falvaink megszűnéséről
hallani a közeljövőben. Falvaink, tanyáink
jövőjének másik kulcsa – az egyik,
mint tudjuk a helyi kezdeményező-
készség, tudás és közösség – szerin-
tem a városokban van. Az előadásom
elején már említett OTK miatt nálunk
évtizedekig minden falusi haragudott
városokra, mert minden forrás oda-
ment. Megjegyzem: ma is van „mo-
dern város” programunk, de modern
vidék nincs. Aztán, alig egy évtizede a
kisebbségi városokkal is összefogva egé-
szen sikeres LEADER vidékfejlesztő
közösségek alakultak. Mára már ők is
csak vergődnek. S nem alakultak át
csak nyomokban a fejlesztési pro-
gramokban a városokkal is szervesen
együttműködő, közösségvezérelt
CLLD csoportokká. Mondhatnók, ez
ügyben ugyanott tartunk, mint négy
évtizede. Ha ugyan még ott sem.

Végül jöjjenek a zárogondolatok.
Úgy tartja egy mondás, hogy a leg-

nehezebb tudományos feladatok
egyike: jól kérdezni. Erre teszek
most kísérletet. Tudják, hogy van ta-
nyaprogramunk, hála Istennek. De
miért nincs aprófalvas programunk?
Miért nincs kisvárosi fejlesztési pro-
gramunk? Egyáltalán, milyennek kép-
zeljük a 21. század első felében az új
magyar város és vidék kapcsolatát?
Miért nincsenek ehhez már jól műkö-
dő CLLD szervezeteink? Vagy miért
nem erősítjük meg a LEADER akció-
csoportjainkat, ahol több száz szak-
ember már ért el a helyi szereplőkkel
együttműködve sikereket? Mi lesz a
több mint fél ezer újonnan létesült In-
tegrált Községi Szolgáltató Terek-
kel (IKSZT), ezek rendszeres finan-
szírozásával? Fent tudnak-e marad-
ni, mint a vidéki közösségek és kultú-
ra megőrzésének kivételesen fontos
színterei, letéteményesei? Hogyan
tudjuk eredményesen mérsékelni a
vidéki társadalmi marginalizációt, a
súlyos szegénységet? Mit teszünk a
közeljövőben a szinte már gettósodó
roma lakosú falvainkkal? És termé-
szetesen a nagyon előregedőkkel és
elnéptelenedőkkel? Mennyire viseli
meg a jövőben a vidékeinket, illetve
az agrikultúránk eredményességét
a globális klímaváltozás? Mekkora
lesz 15-20 év múlva a magyar vidék
meg- és eltartó-képessége? Nos,
ezek a záró kérdéseim. Jó lenne be-
szélnünk róluk és megkísérlni
használható válaszokat találni rájuk.
Nyilván nemcsak nekünk. És nem-
csak itt, Alsómocsoládon.

Hírek

Huszonkét hallgató vizsgázott

Május 4-én 22 új falu- és tanyagondnok tett sikeres vizsgát. Tizenegyen Pest megyéből, egy fő Tolna megyéből, hat fő Baranyából, három fő Nógrádból és egy fő Hajdú-Biharból érkezett.

Találkozó Helvécián

A 125 éves Helvécián rendezünk falugondnoki találkozót 2017. június 1-jén, csütörtökön. A 10 órakor kezdődő program a Petőfi Sándor Művelődési Otthon és Könyvtárban (6034 Helvécia, Petőfi Sándor u. 24.) lesz. Először a Wéber Ede Általános Iskola néptánc csoportja műsorát tekinthetjük meg, majd Balogh Károly polgármester idézi fel a település múltját és

jelenét. Turupuliné dr. Polyák Katalin a a nagyközség tanyagondnokságának jelentőségét mutatja be, a szolgálatról pedig Csorba Tamás, Szőke Károly és Kósa István beszél. A Földművelésügyi Minisztérium munkatársa a tanyagondnoki pályázat 2017-es kiírását ismerteti, Zongor Gábor önkormányzati szakértő pedig Leállósáv – avagy lemaradó kis-települések címmel tart előadást. Ezután az egyesület programjai kerülnek szóba, majd ellátogatunk a Hegede kertészetbe. A rendezvényt ebéd és baráti beszélgetés zárja.

Búcsú egy segítőtől

Agylai Csordás Józsefné Erzsike, a Tanyavilágban Élők Egyesületének elnöke, a tanyai közösség mozgatója, a tanyagondnokok segítője 68 éves korában meghalt. Kosztolányi Dezső soraival búcsúzunk tőle:

*Édes barátaim, olyan ez éppen,
mint az az ember ottan a mesében.
Az élet egyszer csak órája gondolt,
mi meg mesélni kezdtünk róla: „Hol volt...”,
majd rázuhant a mázsás, szörnyű mennybolt,
s mi ezt meséljük róla sírva: „Nem volt...”
Úgy fekszik ő, ki küzdve tört a jobbra,
mint önmagának dermedt-néma szobra.
Nem kelti föl se könny, se szó, se vegyszer.
Hol volt, hol nem volt a világon egyszer.*

Falugondnokok nyilvántartási száma

Felhívjuk a falugondnokok és a fenntartók figyelmét, hogy a munkába álló falugondnokoknak (azaz a személyes gondolkodást végző személyek) adatait is nyilvántartásba kell vetetni, ami-re a 8/2000 (VIII.24.)-es SZCSM rendelet hívja fel a figyelmet. A működési nyilvántartást a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság vezeti. A megkapott számot kell minden továbbképzésnél a jelentkezési lapon feltüntetni.

Új szolgálatot indítók figyelmébe

Az szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 58/A. § (2f) bekezdése szerint a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével évente két közzétett időpontban dönthet a szolgáltató, intézmény, ellátotti létszám, férőhelyszám, illetve feladatmutató finanszírozási rendszerbe történő befogadásának szükségességéről.

Az egyedi elbírálásra irányuló kérelmek esetében a 2017. évben az első döntési időpont: 2017. május 31. Az egyedi elbírálásra irányuló kérelmek esetében a 2017. évben a második döntési időpont: 2017. szeptember 29.

A kérelmeket kizárólag elektronikus úton, aláírt formában szkennelve, Czibere Károly szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár részére címezve a befogadas2017@emmi.gov.hu e-mail címre lehet benyújtani, az első döntésre vonatkozó kérelmek esetében 2017. április 30. napjáig, a második döntésre vonatkozó kérelmek esetében 2017. augusztus 15. napjáig, a közleményben feltüntetett adatok és a szükséges nyilatkozatok megtétele mellett.

A kérelemben az alábbi adatokat kell feltüntetni:

- a fenntartó pontos megnevezése és címe;
- azon engedélyes neve, címe, és ha van, ágazati azonosítója, ahol a fenntartó a befogadni kért szolgáltatást nyújtani kívánja;
- a befogadni kért szolgáltatás megnevezése, a befogadni kért férőhely/ellátotti létszám/feladatmutató száma;
- az ellátási terület megjelölése (falugondnoki szolgáltatás esetén a település, tanyagondnoki szolgáltatás esetén a településrész vagy az önkormányzati rendeletben meghatározott ellátási körzet megnevezésével);
- a kérelem indokainak kifejtése.

A kérelemben továbbá a fenntartónak nyilatkoznia szükséges arról, hogy az abban foglaltakkal megegyező döntés esetén kéri a finanszírozási rendszerbe történő befogadásra irányuló előzetes szakhatósági eljárás lefolytatását. Fenntartóváltás esetén a kérelemben az érintett fenntartóknak közösen kell nyilatkoznuk a fenntartóváltás szándékáról.

A jelen közlemény közzétételét megelőzően benyújtott kérelmeket abban az esetben nem szükséges ismételt benyújtani, ha a fentiekben megjelölt valamennyi adatot tartalmazza és azt az arra jogosult fenntartó nyújtotta be.

Látóúton jártunk Fejér megyében

Jó volt együtt lenni!

Tavaszi túránk idén március 31. és április 2. között zajlott le, Fejér megye nevezetességeit tekintettük meg. Jártunk az etyeki filmparkban, megcso-dáltuk a martonvásári kastélyt, találkoztunk a várgesztesi falugondnokkal és felkerestük a Székesfehérvár környéki nevezetességeket.

Szokás szerint Kecskeméten találkoztunk, hogy együtt induljunk Fejér megye felfedezésére. A kora tavaszi reggel kissé csípősnek bizonyult ugyan, de legalább esőtől nem kellett tartanunk. Első úti célunk a Korda Film-park etyeki filmes látogatóközpontja volt. Közép-Európában egyedülálló ez a látványosság, ahol a hétköznapi ember bepillanthat a filmgyártás világába. Kísérőnk egy kommunikációs termékmenedzserként tevékenykedő fiatalember volt, aki érdekes adalékokkal szolgált az Etyeken megfordult hírességeket, világsztárokat illetően. A látogatóközpont étterméből indulva sétálhattunk New York Brooklyn negyedében, ahol számtalan akciófilm játszódik, fotózhattunk az ókori Róma lépcsőin, gigantikus oszlopai tövében, majd bekukkantottunk egy hangulatos belsőudvarba, miközben ámultunk a látszatvilág találékony megoldásain. Ezután a Korda Sándor életét, és munkásságát ismertető kiállítás következett, majd a filmgyártás fortélyaiból kaptunk ízelítőt. Trükkök, maszkok, hangok, kaszkadőrökkel kapcsolatos érdekességek, optikai változásokat előidéző megoldások, megannyi érdekesség egy számunkra ismeretlen világról. A látogatás az étteremben ért véget, majd Martonvásár felé vettük az irányt.

Martonvásáron egy darabka Anglia elevenedik meg, ugyanis a Brunszvik grófi család angol neogótikus stílusban építtetett kastélya a szigetországot idézi. A kastélyban jelenleg az MTA Agrártudományi Kutatóközpontja működik. A hófehér falak között a kastély leghíresebb vendégének emléket állító Beethoven Emlékmúzeum látható. A nagy német zeneszerzőt a Brunszvik család többször is vendégül látta, több műve itt született, többek között az Appassionata. A kastélyt körülvevő 70 hektáros angolpark az ország talán legszebb kastélyparkja. A csodaszép pázsit telis-tele a kora-

tavaszi százszorszépeivel, ibolyáival, a hatalmas öreg tölgyek, évszázados platánok, a közepén átfolyó patak fel-duzzasztásával kialakított csónakázótó, benne sziget, hangversenykerttel. Gondosan ápolt, arborétumszerűen sokszínű, sétára csábító, gondolatébresztő, szemet gyönyörködtető hely.

Ahhoz, hogy falugondnokkal találkozhassunk, kissé el kellett hagynunk Fejér megyét, a szomszédos Komárom-Esztergom megye területén fekvő Várgesztesre utaztunk tovább. A német nemzetiségű, 538 lakosú falucska a Vértes hegység nyugati peremén található. A helyet már az 1200-as években, a várat 1326-ban említik először oklevelek. Tagja volt a Vértesben kiépült védelmi vonalnak. Nem pusztult el úgy, mint a többi magyar vár, jelentős része megmaradt, ahol a közelmúltig turisztaszállítás működött, mely jelenleg zárva tart, ugyanis állami finanszírozással éppen felújítják. Kissé meredek, de nagyon hangulatos sétaút vezet a várhoz, ahonnan remek kilátás nyílik a környékre. Schlapak József falugondnok kollégától megtudtuk, hogy min-

den év szeptemberében nagyszabású várjátékokat tartanak itt, ami korhű ruhákba öltözött lovagok roppant látványos vártámadását, asszony és gyermekrablást, fegyverbemutatót, vásári forgatagot, sokféle gyermekprogramot jelent.

A faluházba visszatérve Rising Károlyné polgármester asszony várt minket, akinek személyében egy rendkívül lendületes, települését, annak lakóit szerető, közösségépítő embert ismerhettünk meg. A falu rövid bemutatása után a jelen történéseiről beszélt, elmondta mennyire összetartóak a sváb emberek, mennyi közös rendezvény zajlik napról napra a faluházban, ahol sportcsarnok, óvoda, iskola is helyet kapott. A sokféle szabadidős programnak, könyvtárnak, táncosoknak, zenetanulásnak is helyet biztosító épület a falu „közepe”. Ízelítő a bejáratnál elhelyezett programajánlóból: Akrobatikus rock-and roll táncverseny, Dumasziínházi előadás, L'art pour l'art előadás, angoltanfolyam. Élettel teli, a mai kor minden követelményének megfelelő, kitűnően menedzselt faluház, nagyszerűen összetartott közösség, élhető falu, ahol nincs munkanélküliség, vannak óvodások, tehát van jövő. És nem utolsósorban a falugondnok tevékenységének méltatása is elhangzott. Várgesztes rendelkezik egy kitűnő adottságú üdülőfaluvá, amely 25 hektáros zárt parkban terül el, 125 kétszintes villában 1000 fő elhelyezésére alkalmas. Található még szabadidő- és konferenciaközpont, étterem, sportpályák, kültéri és fedett medencék, játszóterek is a villapark területén. Ezután már Székesfehérvár következett, ahol a Hotel Vadászkürt várt minket vacsorával – és gondolom, mindannyiunk nevében mondhatom –, igazán kellemes szállással, ami nem elhanyagolható egy zsúfolt nap végén.

A szombat a Pákozdi Nemzeti Katonai Emlékparkban indult. Elsőként a magyar békefenntartás történetét, a sorkatonaság tárgyi emlékeit láthattuk. Megtudtuk, hogy a békefenntartás magyar „találmány”, 1897-re datálható, és annak idején Kréta szigetén a török-görög ellentétek

csillapítására vetették be az osztrák-magyar tengerészgyalogosokat elsőként. Az azóta eltelt évek során Korea, Vietnám, Kambodzsa, Afrika számos országa, a Balkán, az arab-izraeli ellentétek, Afganisztán, Irán adott feladatot a békefenntartóknak, nemritkán sajnos áldozatokat is követelve. A kiállítás interaktív részében ki lehetett próbálni egy AK 47-es gépkarabély szétszedését illetve összerakását, vagy egy repülőgép szimulátort. Ezután végigsétáltunk egy eredeti II. világháborús lövészárkon, megnéztünk egy korabeli tárgyakkal berendezett I. világháborús barakkot, végül az 1848-as eseményeknek emléket állító kiállítást avatott vezetéssel, ahol aprólékos részletességgel hallhattunk a pákozdi csata előzményeiről, s magának a csatának lefolyásáról. Kápolnásnnyekre vitt tovább utunk, a Vörösmarty Mihály Emlékmúzeumba. Az 1801-1802-ben épült gazdatiszti házban nevelkedett a magyar romantika kimagasló alakja, a Szózat költője. Az épület 1952 óta emlékmúzeum. A szobák berendezése, a bútorok, a tárgyak olyanok, amelyekhez hasonlóak Vörösmarty hétköznapi világát alkották. A kiállítás a legfontosabb dokumentumok segítségével bemutatja a költő életútját, pályaképét. A házat körülvevő gondozott parkban az éppen rügyező, leveleiket bontó öreg fák alatti sétányon a költő műveiből való idézetek láthatók kis táblákon. Ezután a sokszor, sokat emlegetett Vértesacska felé indultunk, hogy koszorút helyezzünk el a Magyar Falu-és Tanyagondnoki Hálózat megálmodója és alapítója, mindannyiunk Berci bácsija sírján halálának tizedik évfordulóján, s hogy felkeressük a Falugondnokok Háza elnevezésű ikonikussá vált épületet. Közülünk jónéhányan itt végezték az alapképzést, elindult tehát a nosztalgizálás, sztorizgatás, miközben Molnár István és segítői a Békés-tarhosi falusi vendégasztal kínálatát varázsolták a fáradt, és éhes társaság elé. A helyszelleme, a jóízű falatozás, beszélgetés, emlékidézés alatt repült az idő, a kellemes napsütés marasztalta a társaságot, és sehogy sem akartunk továbbmenni. Kemény Bertalan egyik tézise jutott eszembe: „Vissza kell adni a kocsmai beszélgetések, a családi összejövetel, a szomszé-

Várgesztes falugondnoka, Schlapak József és polgármestere Rising Károlyné

dolások, a közügyek félelem nélküli megvitatásának az egymást megismerő, lélektől lélekig jutó meghitt beszélgetések becsületét egyaránt.” Nehezen szedelőzködtünk, nem esett jól a búcsú, ám mégis el kellett válni a kedves helytől, hogy visszatérjünk Székesfehérvárra.

Vasárnap reggel a Bory-vár látogatása következett, ami feledhetetlen élménynek bizonyult. Melyik nő ne álmodozna arról, hogy párja marandó emléket állít szerelmüknek? A szerelmes Bory Jenő építész-szobrászművész egy egész várat emelt két kezével felesége, és gyermekei számára. Negyven nyáron át épült a lenyűgöző alkotás. Mindenütt képek, szobrok, régiségek, műtárgyak. Szépséges, oszlopos belsőudvar, kazamaták, tornyok, beugrók, csigalépcsők, virágágyások, megannyi szemet gyönyörködtető, bámulatba ejtő csoda. Kétórányi ámulat, talán két nap is kevés lenne, ha mindent aprólékosan végig szeretnénk nézni.

Ezután a fehérvárcsurgói Károlyi-kastélyt látogattuk meg. Az 1844-ben épült kastély 6000 négyzetméter lakóterületet, 40 hektáros védett parkerdőt foglal magába. Hazánk kiemelten védett műemlékei közé tartozik. Hosszú ideig gazdátlanul állt, 1997-ben azonban a Károlyi család által létrehozott alapítvány kezdeményezésére felújították és hasznosították. Egész évben nyitva áll a látogatók előtt, szálloda és étterem is üzemel

benne. A park arborétum jellegű, hatalmas fenyők, tölgyek, gesztenyefák, csónakázótó hattyúkkal, sétányok, hidak, kerti pavilonok találhatók benne. Az ébredő tavaszban kellemes séta zárta a programot.

Ismét Székesfehérvárra buszoztunk, hogy megebédeljünk, majd Nadap község volt a cél, hogy a nadapi színterzési ösjegyet is felkeressük. A térképészet és az építészet egyik legfontosabb meghatározójának, a magasság mérésnek magyarországi legfőbb viszonyítási pontja. Kettő van belőle, az úgynevezett Adria feletti szint, valamint a később meghatározott Balti szint. Rendkívül szép környezetben fekszenek, közel egymáshoz, közkedvelt kirándulóhelyen. Nem lehetett kihagyni, hogy közös fényképet készítsünk a háromnapos élménydús nap lezárásaként. A busz közelébe érve Rózsa Zoli nem tagadta meg természetszerető, vadász énjét, és szoros kapcsolatba került egy éppen arra korzózó, emberek által nevelt csókával, ami általános derűsége adta okot.

Hazaindultunk hát, vissza az Alföldre, Csongrád, Bács-Kiskun, Békés megyébe, magunk mögött hagyva a Vértes, Gerecse, Bakony hegység műemlékekben és látnivalókban bővelkedő szépséges tájait. Magunk mögött hagyva, de nem elfelejtve az együtt töltött három nap történetét, hogy jövő tavasszal majd újra elinduljunk.

Vidácsné Lukuczka Éva

Nagytőkén veszélybe került a falugondnoki szolgálat

Hamar elfogyhat a támogatás

Sok falugondnok nem tud nemet mondani, ha a rászoruló emberek segítségéről van szó. Ha útra kel autójával, sosincs üresjárat. Ez viszont oda vezethet, hogy hamar kimerül a szolgálatra szánt költségkeret. Hasonló helyzet alakult ki Nagytőkén, ahol kis híján felmondtak Aradi Imre falugondnoknak.

A 450 lelket számláló Nagytőke Csongrád megye legészakibb települése, Szentestől karnyújtásnyira fekszik. Bár a falu nevét egy 1488-as oklevélben említik először Theuke alakban, valójában csak 1952-ben lett újra önálló helység. Az itt élők mindig is mezőgazdaságból éltek, javarészt ma is külterületen laknak. Mivel elég jelentős az idősök aránya, muszáj segítő kezet nyújtani feléjük. Ezt leginkább a falugondnoki szolgálat révén tehetik meg. Jelenleg Aradi Imre vesz részt ebben a munkában, 2015. január 5-én kezdte misszióját. Az utóbbi időben a fenntartó önkormányzat részéről egyre több kritika érte a munkáját, amit személye elleni támadásnak tart.

– Öt évig voltam munkanélküli, majd leszázalékoltak – kezdi mondandóját Aradi Imre. – Mivel egy bizonyos mértékig alkalmasnak találtak a munkavégzésre, megpróbáltam kereső foglalkozáshoz jutni. Részt vettem a közmunkaprogramban, kilenc hónapig a rendőrség kötelékében is dolgoztam. Aztán megüresedett a nagytőkei falugondnoki állás és benyújtottam a pályázatomat. A mostani polgármester, Szél Csaba akkor a képviselő testület tagja volt, gyerekkora óta ismerem. Tavaly ősszel időközi választást kellett tartani a korábbi polgármester

lemondása miatt, mindketten indulunk a megüresedett székért, mások mellett én függetlenként, ő a Jobbik színeiben. Én 23, ő 131 voksot kapott. De nem gondolnám, hogy a hivatal irányából ezért érné több kritika a munkámat. Szerintem inkább arról van szó, hogy nem az az illető lett a falugondnok, akit ő szeretett volna.

A Délmagyarország című napilap a 2017. március 18-i számában arról írt, hogy Aradi Imre senkinek nem szeret nemet mondani, ezért az indokolatlan

fuvarozásokat is beleszámítva hamar kimerül a falugondnoki feladatok ellátására kapott pénzügyi keret, s hogy ne szűnjön meg a szolgálat, a jövőben takarékoskodni kell, azt pedig leginkább a benzinköltség csökkentésével lehet elérni. A falugondnok és a polgármester egyet értett abban, hogy jobban át kell gondolni az önkormányzati gépkocsi használatát és a falugondnoknak határozottabban kell döntenie abban, hogy kik azok, akiket mindenképpen szállítania kell. A cikk végén az olvasható: kettejük közt enyhült a konfliktus, mivel az előző héten még fel akartak neki mondani, ám ez azóta lekerült a napirendről.

– Naponta nagy területet járok be, átlagban 90-100 kilométert autózom – mondja érdeklődésünkre Aradi Imre. – Sosincs üresjárat! Miközben reggel az óvodásokat szállítom, kiviszem a tanyákra a védőnőt, a nővért, máskor az előzőleg bevásárolt bolti csomagot vagy az ivóvizet adom le a külterületeken élőknek. De falugondnokként a község határain belül is vannak tenni-valóim. Újabban az ebéd átvételét alá kell íratnom, ez pedig sokszor gondot okoz, mert nincs mindig mindenki otthon. Az önkormányzat intézkedése szerint kedden és csütörtökön hordhatom a városba vagy az orvoshoz a betegeket. De mi van akkor, ha másik napra szól az időpont? Tudok olyan idős bácsiról, akinek hétfőn, szerdán és pénteken kell a rendelésen megjelenie. Egyébként mindig telekocsival megyek, a beteg mellé azok is beférnek, akiknek elintéznivalójuk van a városban. Nem tudom, ez miért baj. A korlátozások, a szolgáltatás minőségének változásával nem engem lehetetlenít el az önkormányzat, hanem azokat az idős embereket hozzák rosszabb helyzetbe, akik eddig máshoz voltak szokva. Kellemetlen dolgok is történnek. Nemrég a tankolásnál derült ki, hogy nincs pénz a benzinkártyán.

Természetesen megkerestük Nagytőke polgármesterét, Szél Csabát is, aki írásban válaszolt feltett kérdéseinkre. Aradi Imre falugondnoki munkájával kapcsolatban azt kifogásolta például, hogy nem hajlandó a mun-

kakóri leírásának megfelelően vezetni a tevékenységéhez szükséges dokumentumokat, köztük a menetlevelet. Nem végzi szervezettebben a munkáját a megemelkedett üzemanyag-fogyasztás miatt sem. Ezeket többszöri figyelmeztetésre sem tartotta be – holott írásban elismerte a kifogásokat –, ezért merült fel munkáltató részéről a felmondás ténye.

Szél Csaba határozottan cáfolta, hogy személyes kapcsolatukban bármiféle szerepet játszana az időközi választáson való megmérettetésük. „A választás előtt sem kezeltük egymást soha ellenséggént, hisz’ nem azok voltunk, hanem csak ellenfelek” – írja a polgármester. Sosem volt közöttük rossz viszony, a munkavégzéssel kapcsolatos problémák jóval a választás előtt kezdődtek. Szél Csaba azt is nyomatékosan kijelentette: semmi alapja nincs annak, hogy mást szeretne falugondnoknak, nem tud olyan személyt, aki erre a pozícióra várna. Ezt a munkakört nyilvánosan meg kell pályáztatni, ki kell kérni a lakosság véleményét, majd a képviselő-testület döntése alapján kerül alkalmazásba a nyertes személy.

– Azt nyilatkozta a Délmagyarországon: „sokan átestek a ló túloldalára”. Mit ért ez alatt? – kérdeztük Szél Csabától.

– A falugondnoki szolgálat alanyi jogon, de élethelyzettől függően jár. Mi-

vel a falugondnok tölti a legtöbb időt az ellátottakkal, és ő ismeri őket a legjobban, így ennek függvényében neki kell tudni megítélni, hogy ki jogosult rá, kinek milyen az élethelyzete. Aradi Imre kijelentette, hogy nem hajlandó ebben döntést hozni, miközben ezzel a munkakörrel döntéshozás is jár. Emiatt is jelentős költségekbe kerül az önkormányzatnak, ha például egyéni haszonszerzési céllal veszi valaki igénybe a szolgálatot, miközben ezek a dolgok nem is tartoznak a falugondnok ellátandó feladatahoz.

– Ezért vezették be, hogy csak kedden és csütörtökön lehet az orvoshoz vagy a városba való szállítást igénybe venni?

– A falugondnok jelenleg is minden nap szállít embereket a városba. Aradi Imrét arra kértük, hogy próbálja ésszerűbben szervezni ezeket az utakat. Ez a munka nem csak a szállításról szól, hanem érdemi segítségnyújtásról is. Életkoruk, fizikai állapotuk miatt sok idős rászorul arra, hogy a falugondnok a ház körüli dolgaikban is segédkezzen. Ebben az újraindult polgárőrségre is számíthatnak.

Szél Csaba tájékoztatása szerint évi 2,5 millió forint normatív támogatást kapnak a falugondnoki szolgálat fenntartására, amihez az önkormányzati is hozzájárul valamennyivel. Ebből fizetik a falugondnok bérét és járulékait, a gépjármű fenntartását és az üzem-

anyagot. Ez utóbbiak drasztikusan megemelkedtek, miközben az autó műszaki és esztétikai állapota jelentős mértékben romlott. Egy olyan kistelepülésen, mint Nagytőke, nagyon alacsony az éves költségvetés, oda kell figyelniük a tudatos takarékoságra. „Erről is próbálnánk beszélni a falugondnokkal, de sajnos nem nagyon sikerül. A jelenlegi felállításában a szolgálat finanszírozása meghaladja az önkormányzat által biztosítható anyagi forrásokat” – közölte végezetül a polgármester.

Természetesen tud a nagytőkei esetről az öt alföldi megyét tömörítő Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete is. Csörszné Zelenák Katalin ügyvezető az alábbiakat fűzte hozzá a történetekhez:

– A képviselő-testület a szakmai programban meghatározza a falugondnok feladatait, ha pénzhiány van, akkor az átlagkilométert is, a falugondnok pedig ez alapján cselekszik. Ha vitás ügyekben kér tőlünk tanácsot a képviselő-testület vagy a polgármester, akkor elmegyünk helyszínre és segítünk megoldást találni. Hasonlóan teszünk, ha telefonon vagy e-mailen keresnek meg bennünket. Sajnos máshol is előfordulhat hasonló eset, miután a normatíva nem fedezi azt az összeget, amit egy-egy településen a falu- vagy tanyagondnokságra költenek.

B. T.

Négyen a félegyházi határban

A külterületen élők igényeit figyelembe véve két új tanyagondnoki szolgálatot indított a félegyházi önkormányzat – közölte a Petőfi Népe.

Boda Jánosné és Pintér Jenő április elsején kezdte meg munkáját. Az új gondnokok az elmúlt két hét tapasztalatait összegezve elmondták: elsősorban idősök kérik a segítségüket, főként a bevásárlásban és az orvoshoz szállításban.

Az önkormányzat több mint 2 millió forintot nyert a tanyagondnoki szolgálatok fejlesztésére. A támogatásból egyebek mellett fűnyíró traktort, vérnyomás- és vércukormérőket, utánfutót, hűtőtáskát, kerékpárt, esőkabátot, gumicsizmát, porszívót és takarítógépet vásároltak.

További ötmillió forintot nyert a város 13 napelemes kanadaláber telepítésére, melyeket külterületi bekötőutak keresztesződéséhez, tanyasi buszmegállókhoz szerelnek fel. Szintén ötmillió forint pályázati támogatást fordítanak kül-

területi térfigyelő kamerák kiépítésére, melyek a hat legforgalmasabb dűlőúton helyeznek el.

Kép és szöveg: **Vajda Piroska**

A négy félegyházi tanyagondnok: Serfőző Istvánné, Fekete Judit, Pintér Jenő és Boda Jánosné

Három tanyagondnokkal a domaszéki határban

Mindenki szeretne beszélgetni

Hatalmas külterület jár be naponta a három domaszéki tanyagondnok. Missziójuk során találkoznak a valósággal, igyekeznek mindenben segíteni az embereknek, akik minden figyelmességért hálásak. Mivel egyre zsúfoltabb a napirendjük, az elmélyült beszélgetésekre kevesebb idő marad, pedig sokan vágnak rá, hogy valakinek kiönthessék a lelküket.

Valahogy itt minden más. Az autópálya közelsége, a kiváló minőségű 55-ös út, a két közeli város, Szeged és Mórahalom sokat jelent Domaszék életében. Nincs elzárva a az ötezer lélekszámú község, nincs magára hagyva. Ahogy szokták mondani: takaros település. Még a külterületen is rendezett minden. A hatalmas tanyavilágban előny, hogy közel vannak egymáshoz a tanyák. Ezek egy részét járjuk most be, de előbb egy kis „kerekasztal-beszélgetésre” invitálom a riport szereplőit.

– Három tanyagondnokunk van, ebből kettőt a kistérség, egyet pedig a helyi önkormányzat tart fenn. Hozzánk tartozik az étkeztetés, a házi beteggondozás, a családsegítés és a gyermekjóléti intézkedések sora is – mondja előljáróban Szűcs Imréné, a Szegedi Kistérség Többcélú Társulása Egyesített Szociális Intézményének domaszéki telephelyvezetője. – A kezdetekben mindhárom tanyagondnoki szolgálatot az önkormányzat működtette. Illetve van előzménye is ennek a tevékenységnek: 2004-ben az Európai Szociális Alap pályázatán a mórachalmiak kezdeményezésére több mint tíz homokháti település vehetett részt tanyasegítői képzéseken. Ebben Domaszék is bekerült, tulajdonképpen így, négyen, ahogy most is együtt dolgozunk. (A három falugondnok, Kovács Edit, Antoni Zoltánné, Balogh Eszter és a telephelyvezető, Szűcs Imréné – A szerk.) Robogókat osztottak szét a résztvevők közt, azzal jártuk a határt. A program 2006. január 31-én fejeződött be, és nekünk abban a szerencsében volt részünk, a következő naptól, tehát 2006. február 1-jétől folytathattuk. Ehhez a helyi önkormányzat kedvező hozzáállása kellett, hiszen azt mondták, kár lenne a megkezdett munkát abbahagyni. Három körzetet alakítottunk

Kovács Edit, Balogh Eszter, Antoni Zoltánné

ki, és közben elvégeztük a tanyagondnoki tanfolyamot. A szegedi kistérséghez 2008 januárjában csatlakoztunk, sikeres az együttműködésünk. Egy szolgálat továbbra is az önkormányzathoz tartozik.

A homoki tanyákon hasonló problémákkal szembesülnek a szolgálat munkatársai. Klasszikus tanyagondnoki feladatokat látnak el, de nem ritka, amikor személyre szabott intézkedésekre van szükség. Aki nem képes ellátni magát, ott nyilván több a tennivaló. Abban az esetben pedig az alapoknál kell kezdeni, ha valakinek nincs jövedelme, élelme, de még hivatalos okirattal sem rendelkezik.

Kovács Edit túl van már a bevásárláson, a koszorúrendelésen, délben beteget visz a szegedi klinikára, majd visszatérve a mórachalmi reumatológia felé veszi az irányt. Vannak napok, melyek ennél is zsúfoltabbak. Az ebéd kihordását háromheti váltásban végzik, aki éppen soros, az csak azzal foglalkozik, a többieknek ilyenkor legalább nyugodtabb az időbeosztása.

– Így is mindig az órát lesem – árulja el Edit az autóban, miközben az egyik tanya felé tartunk. – Sosincs lehalkítva a telefonom, csak vasárnap délután kapcsolom ki pár órára, amikor lepihenek egy kicsit.

Megérkezünk a 81 éves Berta Imrénéhez. Amióta meghalt a férje, egyedül él a tanyán. Szerencsére közel vannak a szomszédok, és Editre is mindig számíthat. Jobbnak látja azonban, hogy idősek otthonába költözzön. Szoktatja magát a gondolathoz. Szeretné, ha készítenék néhány fényképet a házáról, elteszi majd emlékebe. Milliós kötelék fűzi a portához, nem lesz könnyű felejtenie.

– Sokan már családtagnak tartanak – folytatja tovább Edit. – Ha elmegy valaki közülük, azt nekem sem könnyű feldolgozni. Most is temetésre készülünk... Hosszú évek óta járok hozzájuk, mindent megteszek értük. Bár van hivatalos munkaidőnk, de akkor is megyek, amikor utána szólnak. Ha valaki segítségre szorul, nem mérleget az ember. Nagyon hálásak. Valaki a Rádió88-ban küldött egy dalt a születésnapomra, másikat tortát sütött.

Szomorú történetekből sincs hiány. Egyik télen Erikával egy italozó férfihez vitték a boltban bevásárolt dolgokat.

Ahogy a fiatalember hiányos öltözetben kilépett az ajtón, látták, hogy azon pillanatban beesett a bokrok közé a hóba. Hiába szólongatták, nem reagált semmire. Mégsem hagyhatták magára, mert a hidegben ez életveszély lett volna számára. Zárva volt a kapu, át kellett mászni a kerítésen. A hölgyek megküzdöttek vele, sikerült bevonszolniuk a szobába az illetőt. Ráparancsoltak: ki ne jöjjön onnan! Csak utána gondolkodtak el azon, vajon mit gondolt róluk az, aki netán meglátta, hogy átugornak a kerítésen...

Balogh Eszter a 2-es körzetben tanyagondnok. A 2004-ben kezdett misszióját egyszer szakította félbe, amikor két és félévig gyesen volt. Mint mondja, sok fiatal lakik arrafelé, ő maga is egy csendes külterületi portán honosodott meg. Az idősök beköltöztek a faluba, vagy meghaltak, de még így is szép számmal akadnak nyugdíjasok. Nekik gyógyszerrel kell iratni és kiváltani, többen orvoshoz járnak kezelésre, a kakasszéki szanatóriumba is vittem már valakit. Másokat a boltba, a fodrászhoz, a szociális otthonba kell szállítani. Néhány nehéz helyzetű nagycsaládról is gondoskodunk.

– Mindennap egy csoda! – meséli Eszter. – A 86 éves Rebeka néni a Vajdaságból költözött ide. Nagyon szeretek nála időzni, hiszen rengeteg régi magyar verset tud fejből és nótázni is szokott. A múltkor kértem tőle szövegeket. Nagyon stramm asszony, ellátja magát. Vele él a lánya is, úgyhogy adott esetben van kire támaszkodnia. Jól kijönnek egymással. Tudok olyan személyről, akinek a nagypapája saját szemével látta a betyárkirályt, Rózsa Sándort.

Mindenkit ismer a határban? – kérdezem Esztertől, ő pedig röviden azt válaszolja, hogy most már igen. Ebből is sejthető, hogy nem idevalósi. Hajdú-Biharból származik, Budapesten lakott. Fővárosi barátnője ide jött férjhez, sokszor járt nála látogatóban. Megtetszett neki a környék és követte a példáját. Ennek már tizenhét éve! Egy percre sem bánta meg a döntést! Azt sem, hogy a tanyasi életformát választotta. Eleinte kecskét tartott, sajtot is csinált, akadt az udvarban pulyka, liba. Mostanra elnéptelenedett az állomány, de gondolkodik rajta, hogy bele kellene újra vágnia az állattartásba. Egyelőre azonban leköti a gyermeknevelés, három kislánya Szegedre jár iskolába, korán reggel viszi őket, délután megy értük. És a két út között csak úgy „mellékesen” bejárja a körzetét.

– Ilyen még nem volt! Csak nem történt valami baja? – így fogadja Antoni Zoltánné Erikát a 83 esztendőss asszony, Nógrádi Józsefné, aki azt is megjegyzi: ha tudja, hogy az „újságtól” jönnek, ünneplőbe öltözik. Való igaz, újságíró még sosem járt Franciska néni tanyáján, ahol 54 éve él, férje halála óta egyedül. Gyerekei beköltöztek a környező községekbe, de gyakran jönnek látogatóba, vagy telefonon tartják a kapcsolatot. Tavaly év végéig az unokája és annak párja is vele lakott, nemrég azonban önálló életet kezdtek a faluban. De ha boltba kell menni, jönnek érte.

A tanyagondnok a fogadtatást magyarázza: ha csak egy negyedórát is késik valamelyikük, már aggódnak értük az emberek. Pedig csak arról van szó, hogy az előző helyen negyedórával többet beszélgetett valakivel. Mert a beszélgetést mindenki igényli. Régebben mintha erre is több idő jutott volna, most a szerteágazó feladatok miatt jobban kell tartani az ütemet.

– Mi a valóságot látjuk – jelenti ki Erika a határjárásunk során. – Szegénység, italozás, magány. Már a házak is árulkodnak arról, hogy ki miként éli az életét. Nagyon bizalmatlanok az emberek. Volt, aki csak hosszú idő után fogadott a bizalmába. Először a nagykapuban várt, aztán azt mondta, menjek beljebb, de az csupán száz métert jelentett. Majd eljutottam a kiskapuig és csak egy év után engedett be a lakásba. Szőke Pali harkakötőnyi tanyagondnok mondta egyszer: akkor történik meg a teljes elfogadás, ha azt kéri az ellátott, hogy tegezzem vissza.

Antoni Zoltánné az 1-es körzetet felügyeli, elhaladunk azon tanya közelében, ahol felnőtt, a szülői birtokon most az öccse gazdálkodik. Erika minden régi ismerőshöz, szomszédhoz beköszön, sokan azzal fogadják: „Na, megjött a lányunk!” Kása Jánosnéval is jó viszonyban van, viszük neki a boltban vásárolt cuccot, kenyeret, tojást, hagymát, almát, paprikát, ecetet és a házőrzőnek kutyaszalámit. Jolánka néni sokáig szóval tart bennünket. Nézi televíziós hírműsorokat, időnként rákényszerül a főzésre, szeretne megint kézimunkázni. Kívül-belül szép rend van, sajnos, ő már nem bírja a hajlongást, gyerekei, unokái szoktak segíteni neki.

– Azt is tessék beleírni az újságba, hogy Erika egy aranyfalat – kéri búcsúzóul a kapuban a néni. Mi pedig nyugtázzuk: a mára rendelt dicséret is elhangzott. Bizony, bizony, az ilyen élményekért érdemes tanyagondnoknak lenni.

Kép és szöveg:
Borzák Tibor

Nemzeti értékek

Kerekdombi Termálfürdő

A Kerekdombi Termálfürdő Bács-Kiskun megye északi részén, a Tisza mentén, az ország egyik legnagyobb területén, Tiszakécskén található.

ható. A fürdő elnevezése a korábban itt található településre, a ma Tiszakécske belterületét képező városrészre, Kerekdombra utal. Nevének eredetéről írásos emlék nem maradt fenn, de a falu öregjei szerint a település egy kerek dombra épült, mely mellett egy tó volt. 1962-ben egy kút-fúrásakor észlelték, hogy forróvíz tör fel a földből, akkor épült meg az első medence. Az 1970-es évek elején egyre bővültek Kerekdomb üdülőtelepei. Eleinte csak autós és sátor tábor volt, később faházakkal bővült a strand kempingje.

A fél évszázada működő fürdőt 2014-ben teljes körűen felújították és bővítették, így két gyógymedence mellett már gyermekmedence, élmény- és úszómedence, árnyékos és klimatizált pihenőhelyek, finn- és infrasauna, sókamra, élményzuhanyzók, csobbano medence, jakuzzi is várják a vendégeket. A fürdő tágas, árnyékos parkjában szabadtéri fitnesspark, játszótér és sportpályák is vannak. A testi-lelki egészség megőrzéséhez emellett az újonnan épült, 1500 m²-en elterülő – így Magyarország legnagyobb – szabadterei Kneipp-liget, valamint az 50 fő együttes befogadására alkalmas rönksauna járul hozzá.

A fürdőben található víz gyógyvízzé minősítése 1987-ben és 2003-ban történt meg. A gyógyvíz nátriumhidrogén-karbonátos lágy hévíz, jelentős kloridtartalommal. Gyulladáscsökkentő hatású, idegrendszeri, mozgásszervi, kismencedei gyulladások, nőgyógyászati és urológiai betegségekben szenvedők gyógyulásában nyújt kitűnő segítséget.

Falugondnokok Négy Keréken

A Bács-Kiskun Megyei Baleset-megelőzési Bizottság és a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete meghirdeti a Falugondnokok Négy Keréken elnevezésű közlekedéssmereti versenyt, melyet **2017. június 21-én**, szerdán 10 és 16 óra között rendeznek meg Kiskunhalason.

A verseny célja: a KRESZ-t már jól ismerő, rendszeresen gépjárművel közlekedő számára egy magasabb szintű megmérettetés lehetőségének megteremtése, balesetmentes közlekedésük elősegítése. Továbbá olyan ismeretanyag átadása, mely a versenyzők hasznára lehet a helyes és jogvédő közlekedési magatartás kialakításában.

A versenyre három fős csapatok nevezhetnek. Mindhárom tag B kategóriás elméleti KRESZ tesztlapot tölt ki, majd a csapatból egy fő személygépkocsival – vizsgabiztos jelenlétében – a forgalomban közlekedik, egy fő kerékpárral közleked-

ve, ügyességi akadálypályán (szlalom, rázópad, tárgyáthelyezés, lengőkapun történő áthaladás, „fésű”, sarokfordító) bizonyítja rátermettségét. A csapat további egy tagja ittasságot szimuláló szemüvegben hajt végre versenyfeladatot. Számot kell adniuk gépjármű-vezetéstechikai tudásukról, első-segélynyújtási ismeretekből is. A részvétel feltétele az érvényes B kategóriájú vezetői engedély megléte, valamint a kerékpáros versenyzőnek a kerékpározni tudás. A vezetői engedélyt a verseny alatt a forgalomban közlekedő versenyzőnek magánál kell tartania, továbbá a vezetés megkezdése előtt alkoholszondás vizsgálat történik.

A verseny díjazása: összesített elméleti, és gyakorlati eredmények alapján az 1-2-3. helyezett csapat minden tagja tárgyjutalomban részesül, valamint az egyéni legjobbak különdíjban. A versenyre 2017. június 10-ig lehet nevezni.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin

Sümeiginé Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét